

Legyen-e Nagybudapest?

Szakértők, politikusok, érdekeltek nyilatkoznak az Új Magyarországon a polgármester tervéről

Az Új Magyarország ankétja során Münich Aladár műépítész, a fővárosi köz-munkák tanácsának tagja, akinek különösen Nagybudapest főforgalmi hálózatának kialakítása körül vannak jelentékeny érde-
mei, a következőkben foglalta össze véle-ményét a polgármester nagybudapesti ja-vaslatával kapcsolatban:

— Hasznosnak tartom — mondotta —, hogy az Új Magyarország foglalkozik a kér-déssel, mert szükséges, hogy a közönséget felvilágosítsuk az ezzel kapcsolatban el-terjedt tévedésektől és megkíméljük a családoktól. Pestkörnyék lakossága ugyanis a híreket olvasva azt reméli, hogy a Budapesthez való csatolás egysz-
rebe segít majd azon a képtelen állapot-
kon, amelybe a környék a háború után gátlás nélkül szabadjára engedett liberá-
lis telekspekuláció következtében jutott. Az egyik napilapban olvasom például egy budai „kertváros” lakóinak panasza, hogy falujukban nincs sem víz, sem es-
tornázás, sem kiépített úthálózat, de még járda is csak elvétve akad, nehéz az is-
kolázás, a belbiztonság, a kézbesítő szol-
gálat, az élelmiszerellátás stb. A lakos-
ság most abban reménykedik, hogy mind-
ezeken a gazdag örökre fogadó nagy-
bácsi, a főváros fog segíteni. A környék
városiasság szempontjából való rendezése
azonban olyan nehéz és sokoldalú feladat,
melyre a főváros a maga erejéből sem-
miképpen nem vállalkozhat. A közműveket
már eredetileg azoknak kellett volna léte-
síteni, akik az olcsó szántóföldeket még-
drága háztelkeké parcellázták. Sajnos,
ezek busás hasznukkal már régen elvonul-
tak, úgyhogy a telepek kifejlesztését most
csak az ottani lakosok áldozatkészségéből
lehet elvégezni, hosszú idő céltudatos mun-
kájával. Az előbb említett terület azonban
legalább egészséges helyen fekszik, ellen-
tétben számos hasonló parcellázással, ahol
az állapotok ennél sokkal vigasztalanab-
bak.

— Eppen a lelkiismeretlen parcellázá-
soknak és a spekulációnak korlátozására,
valamint a fejlődés céltudatos irányítá-
sára alkották meg az úgynevezett város-
rendezési törvényt, amelynek csak az a
hibája, hogy a szakkörök 10 éves sürge-
tése dacára is csak 1937-ben látott nap-
világot. Ez a törvény a fővárosi köz-
munkák tanácsa hatáskörébe utalja egész
Nagybudapest területét és minden jogot
megad arra, hogy a fejlődést helyes irányba
terelje. Ezzel a törvénnyel a közmunkák ta-
nácsa újra visszakarta azt a rendeltetését,
amelyet alapítója: Andrássy Gyula gróf
1870-ben kitűzött. Akkor ugyanis Pest-
Buda és Óbuda még különálló városok vol-
tak, egy összefogó szervezet kellett tehát,
mely megoldja a közös feladatokat, előké-
szíti az egyesítést és irányítja a további
fejlődést. Ilyen feladatok voltak a Duna-
partok kiépítése, a főforgalmi úthálózat,
például Andrássy-út, Nagykerület létesíté-
se, amellyel a világváros alapjait rak-
ták le. Később az egyesített főváros ön-
maga is erős városfejlesztési osztályokat
létesített, úgyhogy a tanács feladata az
építési stb. ügyek fellebbezésén kívül csak
az esetleges nagyvonalú kezdeményezé-
sekre, kisebb szépészeti ügyekre és a sza-
bályzatok megalkotására korlátozódott. A
városrendezési törvény alapján azután a
tanács visszanyerte eredeti főfeladatát s
most elsősorban Nagybudapest előkészíté-
sünkön kell dolgoznia.

— Ezen a téren azóta már jelentéke-
nyen előrehaladtak. Elkészítették az egész
hatalmas terület térképezését és felvé-
teli munkáit, megalkották Nagybudapest
osontervének, a főforgalmi hálózatnak
terveit, kihatározták a településeket és
kijelöléseket, a zöldterületi programot, a
mezőgazdasági és sportterületeket. Többé
nem lesz lehetséges, hogy a kijelölt terü-
leteken kívül nyomortelepekkel rontsák a
vidéket. A területek parcellázásánál szig-
gorú elvek szerint járnak el és megkíván-
ják a jó rendezési tervekben kívül, hogy
a parcellázók a hozzávetőző közlekedést
és a környék megfelelő közművesítését sa-
ját költségén előre elvégezze s végül meg-
alkották egyelőre ideiglenes jelleggel a te-
rületek egységes építési szabályzatát,
amelynek alapján másodfokon el is bírálják
az építkezéseket. Mindezekben kívül gondos-
kodott a tanács arról, hogy a hatáskörén
kívül eső területeken se burjánozhassanak
el ismét a vadparcellázások, mert egy 30
kilométeres védőkörzeten belül minden
ilyen kezdeményezésnél a megye kikéri a
tanács véleményét.

— De az eddig elvégzett munkákat
kellően méltányolva, mégis azt kell mon-
danom, hogy a kezdet kezdetén vagyunk,
mert tulajdonképpen eddig főleg csak tiltó

rendszabályokkal akadályoztuk meg a
tervszerűtlenség és liberális szabadosság
kinövésait, de még hosszú időre szóló ha-
talmatlan program áll a közmunkák tanácsa
előtt a részletesebb tervek kialakítására
és azok fokozatos keresztülvitelére, ha te-
hát Nagybudapest kétségtelenül helyes gon-
dolatával foglalkozunk, akkor elsősorban
a közmunkák tanácsát kell megerősíteni
további felhatalmazásokkal és megfelelő
anyagi eszközökkel, hogy még jobban és
gyorsabban tudja elvégezni a törvény ál-
tal rábízott feladatát a környék előkészíté-
sét, az egyesítésre.

— Az elvégzendő hatalmas feladatok
között elsősorban megemlítem a terület
vízrajzi rendezését, a magassági felvételek
elkészítését, tehát átfogó tervet az
arterületek és csapadékvíz levezetésére,
melyek a lakóterületeket veszélyeztetik, a
Dunapartok rendezését messze északon és
déien, tekintetbe véve a szükséges folyam-
szabályozási, hajózási és üdülőtérületi
szempontokat, ki kell dolgozni egyes terü-
letsoportok ivóvízellátási programját és
a szennyvíz elvezetését. El kell készíteni
az egész terület villamosítását, a fenn-
álló tarifák és szerződések revíziójával
meg kell állapítani a főforgalmi hálózat
részletterveit s az állammal és megyével
kapcsolatban annak kiépítési programját.
Meg kell teremteni az összműködést a
Műv. Környékforgalma, a Hévíz, Beszkárt és
földalatti között, megalkotva az egész te-
rület új távolsági környéki és belfőrg-
almi hálózatának terveit. Meg kell indí-
tani a zöldterületek részletes szabályozá-
sát, az erdőterületek igénybevitelével és
fásításával együtt. Meg kell alkotni a
közlekedéssoportok részletes szabályozási
tervét és városfejlesztési programját, va-
lamint a Pestkörnyékre vonatkozó végle-
ges építési szabályzatot. Végül meg kell
indítani az egész terület telepítési políti-
káját, irányítva és elősegítve a céltudat-
osan elhelyezett olcsó és jó lakótelepek
létesítését, biztosítva az ehhez szükséges
összes jogi, műszaki és pénzügyi eszkö-
zöket.

— Az itt felsorolt óriási feladatok is
mutatják, hogy a fővárosi közmunkák ta-
nácsának még megfeszített munkára van
szüksége ahhoz, hogy Pestkörnyékét oly
állapotba hozza, amikor a közigazgatási
egyesítés már zökkenő nélkül végbe me-
het. Igaza van a polgármester úrnak ak-
kor, amikor ezzel a nagy feladattal már
kezd előrelátóan foglalkozni.

Vitéz Tóth András, a déli kerület or-
szággyűlési képviselője a következőket
mondja:

— Nagybudapest problémájának elkö-
vetkezése a fejlődés legtermészetesebb
processzusa, hiszen a főváros környékén
felgyülemlett elővárosok és községek évti-
zedek folyamán mind szorosabb egységbe
kerülnek a közigazgatásilag körülhatárolt
Budapesthez. A kérdésnek, szerintem, köz-
igazgatási, kulturális, szociális és törté-
nelmi vonatkozásai vannak. Ugyanezekkel
a problémákkal állt szemben számos kül-
földi nagyváros, úgy hogy a kérdés meg-
oldásánál sok-sok példára hivatkozhat-
nánk.

— E sokrétű kérdések közül ma ki-
emelkedőnek a közigazgatási és a szociá-
lis vonatkozásokat ítélem. Felülmúlhatat-
lan szociális előnyt jelentene a környező
városokban és falvakban lakó százazrek
számára, ha Nagybudapestnek lakói le-
hetnének a mostani, bizonyos fokig leki-
csinyító értelmű „pariferia” megjelölés he-
lyett. Mint a déli választókerület kép-
viselője, jól tudom, hogy már csak ezen a
vidéken is, ahol nagy gyáraknak egész
serege működik, milyen lényeges válto-
zást jelentene Nagybudapest megvalósítá-
sa elsősorban a gyári munkásság fizikai
jólétének emelése terén.

— Kultúrsvínyvonalon tartott szociális
helyzetüknek oly mérvű emelkedését
tenné lehetővé ez az intézkedés, amely egy
napon nem is említhető a jelenlegi álla-
pottal. Talán ez a legfontosabb eredmény,
amit Nagybudapesttől várok. Mert ezeket
a kérdéseket elméletileg nem lehet meg-
oldani, Nagybudapest megvalósítása azon-
ban készen kínálna a gyakorlati megol-
dási módokat. És itt vetődik fel a másik
legfontosabb kérdés. Tudvalevő, hogy kö-
zéposztályunk az ősparasztságból mun-
kássá és iparossá nevelődött rétegéből
regrutálódik. A fővárost környező váro-
sok és községek becsatolásával biológiai
utánpótlásra tenne szert Budapest közép-
osztálya és így végre megoldódnék a fő-
város természetes szaporodásának sokat
vitatott problémája is. Hogy Nagybudá-
pest mit jelentene történelmi szempontból
az egész országra vonatkozólag, azt talán
nem is kell részletezni, elegendő, ha csak
arra mutatunk rá, hogy ezen az úton fő-

városunk erősen megközelítene a kétmil-
liós lakosságot, ami hatalmas presztizst
jelent Európában.

— Ami néhány elhangzott kifogást illet.
nem hiszem, hogy az intézkedés túlzott
mértékben felduzzasztaná egyes kerületek
adminisztrációját. Külföldi utamon és
elsősorban Berlinben meggyőződtem arról,
hogy az ilyesmi nem akadály, ha a köz-
igazgatás különben helyes és gyors. Kül-
önben, a szóbanforgó városok és községek
már ma is jórészt kielégítő forgalmi kap-
csolatban vannak a fővárossal és ezen a
térén Nagybudapest csak további javulást
hozhat. Berlini utamon tapasztaltam, mi-
lyen felemelő érzés az, hogy az ember
vagy 80 kilométert tehet meg gépkocsiján,
míg az ország fővárosának egyik végétől
a másikig ér. Ugy hiszem, felemelő érzés
lenne itthon is, ha Budapest szélső határai
között is órákig bolyonghatna az ember —
Árpád-házi királyainkról elnevezett kerüle-
teken keresztül.

— Természetes, hogy Nagybudapest
megvalósítása pillanatig sem szól a törté-
nelmi vármegye ellen, amely Szent István-
nak minden vihart kiállt egyik legreme-
kebb alkotása. Hogy ezzel az intézkedéssel
egy vármegyéből aránylag csekély terüle-
tet elvegyünk, a vármegyének ilymódon
keletkező anyagi hátránya semmi módon
nem lehet egyenértékű érv azokkal a kima-
gasztó szociális előnyökkel szemben, ame-
lyek Nagybudapest mellett szólnak.

Nagy László dr., a főváros északi vá-
lasztókerületének országgyűlési képviselője
ezeket mondja:

— Nagybudapest olyan kérdés, amely
okvetlenül komoly megvitatást igényel.
Nem lehet kétséges, hogy a gondolatot
feltétlenül meg kell valósítani, hiszen egy
új Magyarország fővárosát nem lehet el-
képzelnünk anélkül, hogy elővárosaiban mó-
dot ne találjunk a köz- és magánalkalma-
zottak, valamint a munkásság saját ott-
hon-kérdésének megoldására. Bizonyos,
hogy a fővárosnak és környékének egybe-
kapcsolódása számos vonatkozásban —
így a közlekedés s az iskolaügy, a telefon-
hálózat, stb. — már kialakult. Ezeknek s
a még hiányzó kapcsolatoknak egységes
szervezetté alakítása minden esetre csak
kedvező eredményre vezethet. Nem szabad
azonban a kérdést úgy kezelni, mintha az

Budapestnek, vagy a vármegyének magán-
ügye volna. Ez országos ügy és ahhoz
méltó keretek közt kell foglalkozni vele.

— Természetesen most is vannak aggá-
lyoskodók. De hiszen annak idején, amikor
Pestet Budával és Óbudával egyesítették,
ugyancsak sokan voltak, akik nem jó szem-
mel nézték ezt a munkát. Persze a kérdés-
nek sok ága-boga van. Ami a közigazga-
tást illeti, véleményem szerint éppen Pest-
környék közigazgatása amúgy sem áll
olyan magas színvonalon, hogy azon ne
lehetne javítani. Nagybudapesttel kapcsola-
latban legalább ezt a kérdést is átszerve-
zik és remélhetőleg csak javulni fog a hely-
zet. Ami Pest megye álláspontját illeti, az
érthető, hiszen le kellene mondania a me-
gyének adóbevitel szempontjából legérté-
keesebb területeiről. Eppen Pest megyével
kapcsolatban azonban számos megoldási
terv merült már fel, hiszen a megye szer-
vezete az egymástól nagyon elütő össze-
tevével részei, mindig súlyos gondokat okoz-
tak. Nagybudapest megvalósítása esetén
egyenesen életképtelenné válnék ez a mam-
mutmegye. Pest megyét, a vele kapcsola-
tos összes kérdéseket egyszer amúgy is
rendezni kell: Nagybudapest talán végre
dülőre viszi ezt a kérdést is.

— Mindezek azonban csak alárendelt
jellegű megfontolások. A lényeg az: fel-
merült egy alapos javaslat Nagybudapest
mellett, már most érdeklődéssel várjuk
az ugyanilyen szakszerűséggel kidolgozott
ellenjavaslatot. Mert csak a kérdés teljes
és alapos mérlegelésével remélhető, hogy
a problémát sikerül kellőképpen mérle-
gelni és helyes megoldást találni rá. Már
pedig, mivel a kérdés eléggé bonyolult, a
megoldás felett, bizony, alapos tanácsko-
zásra, alapos vitára van szükség: csak-
hogy ennek a vitának semmiestire sem
szabad politikai síkra tévedni, hanem meg-
 kell maradni a szigorú szakszerűség mel-
lett. Nagybudapest szerintem nem poli-
tika, hanem országos érdek, amiről orszá-
gos viszonylatban kell döntenie. Akkor az-
tán majd megvizsgálhatjuk a kérdés rész-
leteit, főleg azt, hogy egyáltalán milyen
városok és milyen községek becsatolása
méltányos, hogy a közigazgatást milyen
módon kell megszervezni. Hogy aztán a
zsidóproblémára is gondoljunk — erre ma
talán nem is kell még gondot fordítani:
remélem, mire Nagybudapest megvalósul,
zsidókérdés már nem is lesz.